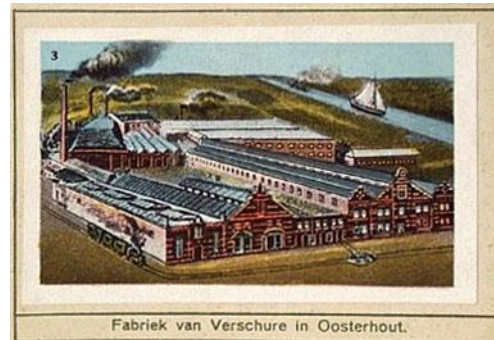

Verschure's Margarine Fabrieken

Joh. M. Verschure & Zoon, afgekort tot VeZet, was van oorsprong een boter- en kaashandel opgericht in 1838. De merknaam VeZet werd op de margarine vereenvoudigd tot V.Z. Verschure was sinds vanaf 1876 een van de grootste margarineproducenten, met grote fabrieken in Oosterhout en Antwerpen en handelsvestigingen in Den Haag en Londen. In Oosterhout werd ook kaas geproduceerd, en het hoofdkantoor in Rotterdam heette in 1915 nog steeds "Verschure's margarinefabrieken N.V. en Kaashandel Vezet".

Vanwege de grote omzet in België, evenals de Ned. Plantenboter Fabriek, wilde de grootste concurrent Jurgens in Oss al langere tijd tot samenwerking komen, maar de toenmalige directeur Verschure Jr. wilde daar niets van weten. In 1915, toen het handelsverkeer met België stil lag, werden beide bedrijven overgenomen door Jurgens. In 1928 ging Verschure op in de Boterunie van Jurgens en Van den Bergh en sloot de fabriek in Oosterhout.

Tekening van de fabriek in Oosterhout in het eerste album op plaatje 40 en in het derde album op plaatje 3.

Een interieurfoto van de fabriek in Antwerpen, gebouwd naar het model van de fabriek in Oosterhout, is afgebeeld als laatste plaatje in het derde album.

Verschure heeft drie albums uitgegeven. Alleen van het eerste, "Album voor de 120 verschillende voorstellingen uit de Vaderlandsche Geschiedenis", is het jaartal (september 1911) bekend. Dit tekstloze insteekalbumpje is een voortzetting van de zwartjesalbums. De 120 kleine zwart-wit plaatjes zijn reproducties van voorstellingen uit de vaderlandse geschiedenis, met alleen een titel en jaartal opgedrukt. Het albumpje is ook uitgegeven door Lever's zeep, met een andere omslag.

Rond de Eerste Wereldoorlog verschenen twee grote, dunne albums met slappe kaft met ingekleurde topografische fotoplaatjes. Beide zijn geleverd door reclamehandel Tob. Groen & Co. in Amsterdam, maar wie deze albums geproduceerd heeft is onbekend. Het eerste, *Per auto door Nederland*, heeft een neutrale kaft met twee opgeplakte plaatjes. Het is gedrukt door Emrik en Binger in Haarlem en bevat het traditionele aantal van 144 plaatjes die tot december 1914 (ook) als bonnen voor premies zijn gebruikt. Het tweede album, *Per aeroplan door de wereld*, doet sterk denken aan de reeks topografische albums van Niemeijer, en komt in aantal en uitvoering van de plaatjes, de paginaopmaak, indeling en omslag, en de verhaaltrant sterk overeen met het eerste album van de reeks van Niemeijer (1922). We gaan er daarom vanuit dat dit album circa 1921 verschenen is. In dit album is vermeld dat de voorafgaande tocht per automobiel een jaar eerder heeft plaatsgevonden, dus circa 1920. Dit album is in Duitsland gedrukt.

Hierna is er niets meer verschenen onder de naam Verschure.

VERS01

Album. Vaderlandsche – Geschiedenis

Dit album bevat voorstellingen uit de Vaderlandsche Geschiedenis, van de komst der Batavieren in ons land tot heden. Joh. M. Verschure & Zoon, opgericht 1838. September 1911.

10 bladen met 120 zwart/wit plaatjes om in te steken, 6 plaatjes per pagina.

Eenzelfde album met dezelfde plaatjes maar met een andere omslag is uitgegeven door Lever's Zeep Maatschappij. Het album van Lever's is ongedateerd. Het album van Verschure is op de achterkant gedateerd September 1911.

Het laatste plaatje is een foto van 1911. De plaatjes zijn dus met zekerheid in 1911 uitgegeven.

Kenmerken

Klein vierkant insteekalbum (19 x 17 cm) met stijve kaft en papieren rug, waarin de vijf dubbelgevouwen bladen in één pakketje geniet zijn. Zowel op de voorkant als op de achterkant is reclame voor Verschure gedrukt.

De tekstloze bladen met insteekkadertjes – zie bij Lever – komen overeen met diverse kleine insteekboekjes, m.n. voor de serie fotochromo's Mooi Nederland van reclamebedrijf Cats (zie Van As en Heuff). Ook de achtergrondbedrukking van de omslag komt daarmee overeen.

De plaatjes van ongeveer zwartjesformaat (40 x 60 mm) zijn zwart-wit reproducties van historische prenten en schilderijen en aan het einde ook van enkele foto's van de Koninklijke familie. Ze zijn ongelakt en gedrukt op licht getint papier. De plaatjes zijn dunner en soepeler dan gebruikelijk bij de oudere zwartjes, zodat ze gemakkelijk ingestoken kunnen worden.

Op de voorkant van de plaatjes is onder de afbeelding een titel opgenomen met jaartal(len) en het volgnummer van het plaatje. Boven de afbeelding hebben ze alle dezelfde reclameregels. De achterkant is blanco of er staat een reclame voor margarine op. De naam van het bedrijf wordt niet genoemd.

De plaatjes zijn doorlopend genummerd 1 – 120.

Inhoud

De plaatjes laten vooral historische gebeurtenissen zien, zoals afgebeeld op oude prenten en schilderijen, en in mindere mate portretten van belangrijke personen. Ze zijn chronologisch gerangschikt en gaan van 100 jaar voor Christus (De komst der Batavieren) tot 1911 (een kinderfoto van Juliana).

Doordat bij de portretten van de belangrijke personen het geboortjaar en het sterfjaar vermeld zijn, vertoont de chronologie wat merkwaardige sprongen. Zo staat Koning Willem I (1772-1843), die pas in 1813 na de val van Napoleon in functie getreden is, vóór een gebeurtenis die in 1781 heeft plaats gevonden, dus zelfs ver voor de Franse tijd.

VERS02

Per auto door Nederland

Een reisje door mooi Nederland. Verschure's margarine fabrieken. (circa 1914)

16 bladen voorafgegaan door een aangeplakt titelblad met 144 ingekleurde fotolitho's om in te plakken op de rechter pagina's.

Dit album komt ook voor met twee kaders voor liggende plaatjes op de voorkant in plaats van de staande zoals hier afgebeeld.

De fotoplaatjes van circa 1913-1914 (het Vredespaleis van 1913 komt er al op voor) zijn tot december 1914 als bonnen voor premies gebruikt. Wanneer het album erbij gekomen is, is niet bekend.

Kenmerken

Gekartonneerd inplakalbum van groot kwartoformaat (24,5 x 32 cm) met twee nietjes in de rug. De kaft is van het indigoblauwe karton dat o.a. in 1910 voor de albums van Witsenburg is gebruikt, dat in daglicht sterk verbleekt. Op de voorkant werden twee willekeurige plaatjes geplakt. De achterkant is blanco op de naam van de drukker na. De stevige bladen van zacht ecru papier vertonen weinig verzuringsplekjes. De tekst heeft geen indeling en is evenals in de volgende albums van Verschure, Niemeijer etc. in groen gedrukt en niet in kolommen gezet.

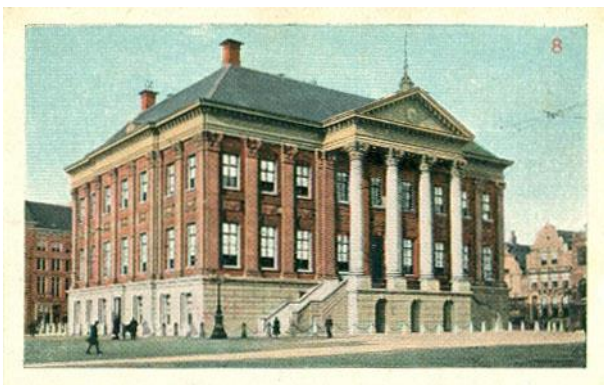
Dit album en het volgende "Per Aeroplan door de wereld" zijn de voorlopers van de lange reeks gekartonneerde kwartoalbums met topografische fotoplaatjes van Niemeijer tabak (1922 – 1929). Dit album, gedrukt door Emrik & Binger in Haarlem verschilt van de volgende doordat het nog op traditionele wijze is uitgevoerd met een titelblad en de plaatjes die in het traditionele aantal van 144 opgenomen zijn op de rechterpagina's zonder tekst. Bij alle volgende (en bij Coop Zaanstreek en bij Van der Vijver, beide met getekende plaatjes) is er geen titelblad meer en zijn de plaatjes in de tekst opgenomen. Bovendien zijn in dit album alle pagina's op nostalgische wijze gedecoreerd, wat bij alle volgende is gereduceerd tot een bladkader.

Mogelijk was het album er direct al bij de uitgifte van de plaatjes. Daarvoor pleit dat er steeds precies 9 plaatjes per blad en precies een of twee bladen per provincie zijn, echter de nummers van de plaatjes zijn niet opeenvolgend. Om de willekeurig genummerde plaatjes bij de tekst te laten aansluiten zijn ze in de volgorde van de beschreven reis gezet, zodat dit album de eigenaardigheid heeft dat de plaatjesnummers geen enkele logica vertonen.

De ingekleurde fotoplaatjes van 50 x 80 mm met een ruime witrand zijn gedrukt op dun helderwit lithopapier. Ze zijn links- of rechtsboven in de afbeelding in rood genummerd 1 – 144.

Inhoud

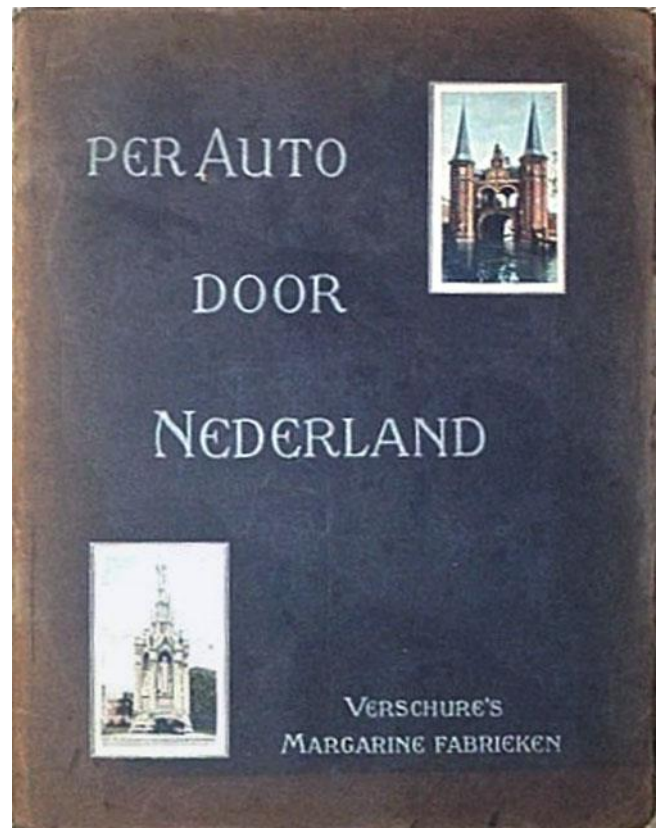
Het verhaal is simpel. Twee jongens mogen in de vakantie met een oom op reis – een gegeven dat hierna in diverse jeugdalbums gebruikt wordt – in dit geval in een auto met chauffeur door heel Nederland. Dit thema biedt het voordeel dat over al wat er onderweg te zien is bondig en op voor de jeugd aansprekende wijze door oom aan de neefjes verteld kan worden. De tekst gaat achter elkaar van Groningen naar Maastricht, dan via Brabant – met de getekende

fabriek van Verschure die in het tweede album al op nummer 3 staat, hier met het nummer 40 – naar Zeeland, dan door Zuid-Holland en Noord-Holland en tenslotte naar Utrecht. In de beknopte tekst wordt veel genoemd wat op de plaatjes te zien is, maar er wordt niet naar verwezen.

Een sterke kant van de albums van Verschure is, dat niet steeds irritante reclame voor de eigen winkel gemaakt wordt zoals bij Niemeijer.

De reis begint bij het saaie classicistische stadhuis van Groningen, met het nummer 8.

VERS03

Per Aeroplan door de wereld*De Reis om de Wereld per Vliegtuig. Verschure's Margarine Fabrieken. (circa 1920)*

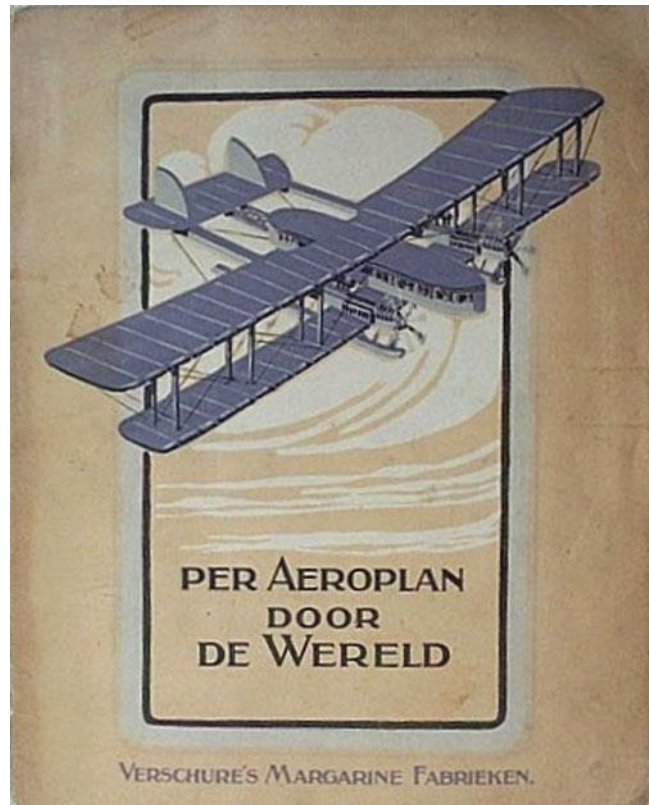
32 pagina's zonder titelblad. 150 dunne, ingekleurde fotoplaatjes om in te plakken in de tekst.

De term Aeroplan of aeroplaan was als woord voor vliegtuig in gebruik tot de Eerste Wereldoorlog. (zie bijv. het futuristische jeugdboek "De aeroplaan van m'nheer Vliegthert" door Kees Valkenstein uit 1910). Na de oorlog werd het vervangen door "vliegtuig", zoals in de titel bovenaan de eerste pagina, en dat woord is allang weer vervangen door "vliegtuig".

Kenmerken

Dit album vertoont sterke overeenkomsten met het eerste album van Niemeijer "Per motorboot door Europa" (1922), zowel qua titel, omvang, uitvoering, opmaak, bladkader en soort en aantal plaatjes als het verhaal, en in beide albums is een landkaart opgenomen.

Het dunne album is van groot kwartoformaat (25,5 x 32 cm), geniet in een dunne kartonnen kaft. De tekst is niet in kolommen gezet en de plaatjes zijn op diverse plaatsen in de tekst geplaatst, waardoor de tekst vaak

vreemd verbrokkeld is. De pagina's hebben een breed maar minder nostalgisch bladkader met Kasjmiermotief, dat in de volgende jaren in de albums van Niemeijer nog sterk vereenvoudigd is. De paginanummers staan zeer klein midden onder het bladkader.

Het album is gedrukt door de Berlin-Neuroder Kunstanstalten, vertegenwoordigd door reclamehandel Tob. Groen & Co. Amsterdam (vermeld op de achterzijde).

De plaatjes zijn ingekleurde foto's, waarbij vooral het harde geel opvalt. De kleuren zijn vaak onrealistisch; zo heeft de Vasilijus kathedraal in Moskou, in werkelijkheid van rode baksteen met veelkleurige uienkoepels (vermeld op pagina 19), witte muren en gouden koepels gekregen zoals de andere afgebeelde kathedralen, en de welbekende rode muren van het Kremlin zijn geel gemaakt. De plaatjes zijn linksboven op de voorkant genummerd. Net als bij Niemeijer staat er geen albumtitel op de achterkant. Op de achterkant staat een reclame voor Verschure's IRIS en MENSUR plantenboter. De plaatjes zitten deels niet in volgorde: Na de eerste drie (van Rotterdam waar het hoofdkantoor gevestigd is en van de fabriek in Oosterhout) wordt gesprongen naar nummer 9 (Londen). De plaatjes 4 t/m 8 (België) zitten achterin, met als laatste de fabriek in Antwerpen.

Inhoud

Net als het eerste album van Niemeijer gaat het verhaal over een oom die van het bedrijf, in dit geval "de bekende Verschure's Margarinefabrieken", een reis krijgt aangeboden. De twee neefjes uit Tilburg (waar de familie Verschure vandaan komt) mogen mee omdat ze zo braaf de margarine van Verschure gepromoot hebben.

De wereldreis, die 30 dagen in beslag neemt, voltrekt zich in een hoog tempo en er worden weinig bijzonderheden over de vele bezochte landen en steden vermeld. Wereldreizigers per vliegtuig zijn in die tijd nog zeer zeldzaam, en ze worden dan ook vaak met applaus begroet. In Honolulu zijn zelfs de koning en de gehele hofhouding ter begroeting aanwezig.

De futuristische "aeroplan" waar ze mee vliegen is opmerkelijk: "een grote salonwagen met veel vensters" met afzonderlijke kamers ("cabines") met elektrische verwarming, die tot 300 km per uur kan vliegen.

De inhoud geeft geen uitsluitsel over de datering. Istanboel wordt nog Constantinopel genoemd (in het westen gebruikelijk tot 1923). Er wordt met geen woord gerept over de Russische revolutie (1917), noch over de Sovjet Unie en over de burgeroorlog (1918-1921).

